

گفت و گو با خانم فاطمه هاشمی رئیس انجمن همبستگی زنان و

دبیر اولین هم‌اندیشی
بین‌المللی حضور زن
در سینمای معاصر

جوامع شرقی نقش اساسی را در حراست از خانواده و حفظ زیربنای جوامع ایفا می‌نمایند. لیکن متأسفانه شیوع فئاتیسم خرافاتی، مانع دستیابی زنان به وضعیت برحقشان حتی در سطح خانواده گردیده است.

تغییر در این روش گمراه‌کننده، نیاز به کار و کوشش فراوان دارد. این چنین خرافاتی نتیجه انباشته شدن تعلیمات غلط طی سالهای متمادی است و لذا یک باره از میان نخواهد رفت. آموزش تدریجی ولی مصرانه و پیگیرانه لازم است تا جامعه سنتی را از باورهای غلط پالایش کرده و به سنت‌ها و معتقدات اصیل برگرداند.

غرب نیز به طور یکسان به معضلات ناشی از رفتار مردسالاری گرفتار شده است. اگرچه شباهت کامل بین این دو وجود ندارد، لیکن برخی اوقات نتایج این عملکرد هشدار دهنده تر از موارد ناشی از خرافات می‌باشد. آنچه که در غرب دارد از بین می‌رود موجودیت خانواده است. امروز در اکثر جوامع غربی خانواده‌ها یا اصلاً تشکیل نمی‌شوند و یا اغلب عمر کوتاهی دارند. جوامع غربی نیز با معضلی شدیدتر روبرو هستند. آزادی و بی‌بند و باری زنان در غرب موجب افزایش چشمگیر نقش آن در جامعه گردیده، اما این امر همزمان آنان را از ارزشهای زیربنای اساسی به منظور حفظ کرامت زنان نیز جدا نموده است. در جهان غرب زنان به نوعی دیگر دچار مشکل گشته‌اند. بعد از رنسانس که تغییرات و

به نظر می‌آید که رسوم بدوی و خرافی در کشورهای جهان سوم همواره سد راهی برای رسیدن به حقوق انسانی زنان بوده است. آنسوتر- در جهان غرب- نیز زن به خاطر بهره‌وری عمدتاً جسماتی از او، به جایگاه ارزنده‌ای نرسیده است. تحلیل شما از این مسأله چیست؟

■ در جهان رو به رشد کنونی موضوع پیشرفت زنان از عوامل اصلی توسعه محسوب شده و نقش اساسی را در فرآیند نوسازی و دگرگونی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و سیاسی جوامع ایفاء می‌نمایند. امروزه مشکلات زنان، مشکلات یک قشر از جامعه محسوب نمی‌شود، بلکه موضوعی است که تمامی جامعه انسانی از آن متأثر خواهد شد. توسعه و پیشرفت زنان در سه سطح مشخص ولیکن مرتبط: خانواده، جامعه و دولت با توجه به فرهنگ هر کشور باید مورد بررسی قرار گیرد.

در کشورهای جهان سوم می‌توان گفت که آداب غلط و خرافات سد راهی است برای رسیدن به زنان به حقوق انسانی اجتماعی خود. در اینگونه کشورها فرهنگ مبتنی بر سنت‌ها شکل گرفته است؛ بدون در نظر گرفتن وضع موجود و تحولات جدید در سطح جهان و مطرح شدن مسایل مختلف، به خصوص عدالت اجتماعی که باعث گردیده زن را به عنوان شهروند دوم شناخته و محدودیت‌هایی را برای او قائل شوند. بدون شک صیانت از میراث سنتی، فرهنگی، تاریخی و ارزش‌های مذهبی در بسیاری از

• رسانه های جمعی به خصوص سینما بهترین وسیله برای آموزش و آشنایی زن به حقوق خودشان است.

تحولات اساسی در غرب صورت گرفت در وضعیت زنان نیز تأثیر به سزائی داشت. بدین صورت به جهت بهره وری جسمانی از زن به خصوص در زمینه تولید و اقتصاد او را به صحنه جامعه و کار کشاندند و مشکلات زیادی را برای او ایجاد کردند که به طور خیلی خلاصه می توان به خشونت علیه زنان و فروپاشی نظام خانواده تا حدی و همچنین کم رنگ شدن عواطف انسانی و ارزش های فرهنگی معنوی و اجتماعی و مذهبی اشاره نمود. حتی گاهی با تبدیل به شی شدن زن در چنین جامعه ای روبرو هستیم که تمام اینها باعث از بین رفتن هویت واقعی و جایگاه و شخصیت زنان گردیده است. در غرب مشکل از آنجا ناشی می شود که توسعه سریع علوم و تکنولوژی و دوری از معنویت و طبیعت، فرهنگ یکنواخت و یک بعدی ساختگی را بر روی فرهنگ های متنوع چند بعدی و متکی به ادیان الهی تسلط داده، که سبب پیچیدگی مشکلات و مسائل اجتماعی گردیده است.

□ یکی از مهمترین دلایلی که وجوه ظالمانه اجتماعی علیه زنان را تقویت می کند، این است که اغلب آنان از حقوق خود آگاهی کافی ندارند. به نظر شما سینما در زمینه فرهنگ و آشنا ساختن زنان به حقوق خود تا به حال چه کارهایی انجام داده و در آینده به چه تدابیری باید نظر داشته باشد؟

■ همانطور که در سوال اشاره شده است یکی از مهمترین مشکلات زنان که مواجه با ظلم و بی عدالتی می گردند به دلیل عدم آگاهی زنان از حقوق خود می باشد و البته نیز باید به این نکته اشاره نمود که مردان هم از حقوقی که زنان دارند، آگاهی نداشته اند؛ به خصوص در اسلام جایگاه واقعی زن را آنچنان که مطابق فطرت و حقوق طبیعی انسان اوست، تعیین نموده و بدین منظور قوانین و مقرراتی که لازمه حضور او در صحنه های مختلف اجتماعی است، وضع نموده است. در نگاه اسلام زن و مرد همطراز یکدیگر با وظایف مشخص آفریده شده اند اما متأسفانه در کشور ما کارهایی محدود در زمینه آشناسازی زنان به حقوق خودشان انجام گرفته است.

رسانه های جمعی خصوصاً سینما بهترین وسیله جهت احیاء این حقوق و آموزش و آشنایی با آن می باشد که وظیفه خطیری را به عهده دارد. ولی باید گفت متأسفانه در رسانه های جمعی به خصوص سینما توجه چندانی به معرفی چهره واقعی زنان مسلمان نگردیده و جهت مناسبی را تاکنون دنبال نکرده است و در سینما و تلویزیون ضد و نقیض های زیادی دیده می شود.

به طور مثال وقتی ما صحبت از حجاب می کنیم، در فیلم هایی که ساخته می شوند باید به این مسئله توجه شود که جامعه دچار تضاد نشود. منظور این است که فیلم باید جهتی را دنبال کند که جزء اصول اسلامی ما می باشد. مورد دیگری را که می توان به آن اشاره نمود این است که در اکثر فیلمها، از زن چهره بدی را نشان می دهند؛ بدین صورت که زنان غیبت می کنند، اختلاف در خانواده ها را ایجاد می کنند، مشکل آفرین هستند و مسائل دیگر. یا اینکه نقشی را که برای زن انتخاب می کنند، این است که فقط باید خانه داری کند، از بچه نگاهداری کند و زندگی را باید برای شوهر مرتب کند. البته این بدان معنی نیست که زن نباید به چنین کارهایی بپردازد. معتقد هستم که زنان باید در عین اینکه کیان خانواده خود را حفظ می کنند، می توانند عنصری فعال در جامعه باشند و در سازندگی کشور خود نقش داشته باشند. زنان از نظر اسلام نقش حساسی در بنای جامعه دارند و اسلام زن را تا حدی ارتقاء می دهد که او بتواند مقام انسانی خود را در جامعه بازیابد و از حد شیء بودن بیرون بیاید و متناسب با چنین رشدی در ساختار حکومت اسلامی عهده دار مسئولیت شود.

□ سینما و جامعه در روندی تعاملی بر یکدیگر اثر می گذارند. به نظر شما درستی یا نادرستی نمایش چهره زن به این روند بستگی دارد؟

■ اصولاً سینما و تلویزیون و به طور کلی رسانه های جمعی، قبل از اینکه خودشان «فکر» تولید کنند و یا به افکار جهت دهند، زائیده فکر انسان هستند و همچنین از محیط اطراف خود جهت و سو گرفته اند. ولی مسلماً بعد از تولد و حرکت شان مثل هر مفهوم دیگری می توانند تأثیرهایی در زمینه های مختلف از جمله فکر و فرهنگ داشته باشند. در عین حالی که خود از فکر و فرهنگ محیط متأثر می شوند. پس تأثیر و تأثر چیزی است که سینما و دیگر وسائل رسانه ای از آن میرا نیستند، اما در کل باید دانست که منشاء همه چیز در جامعه بشری، فکر صواب یا ناصواب انسانها است. درستی یا نادرستی تصویر ارائه شده از زن، در ابتدای امر مربوط به درستی یا نادرستی فکر غالب جامعه است.

تأثیر سینما در ساختارها و فرهنگها، سنتها، عادات و روابط و الگوهای اجتماعی غیرقابل انکار است. بنابراین انتقال پیام های فرهنگی که مستقیماً با فطرت و تعلقات روحی و درونی انسانها ارتباط دارد، باید انجام گیرد. نقش اصلاحی وسائل جمعی در واقع خاص جامعه ای است که مسیر آن به سوی کمال و

• در نگاه اسلام زن و مرد هم‌مطراز یکدیگر و با وظایف مشخص آفریده شده‌اند، اما متأسفانه در کشور ما کارهایی محدود در زمینه آشناسازی زنان به حقوق خودشان انجام گرفته است.

تعالی است و اصلاح و تهذیب در آن نقش بسیار برجسته و مهمی دارد.

با توجه به نقش آموزشی و تربیتی که سینما در مقابل جامعه به عهده دارد باید به گونه‌ای باشد که در تربیت نسل آینده چهره‌ای پویا و ارزنده از زن را ترسیم و توانمندی و قابلیت پذیرش زنان در فعالیت‌های سیاسی، تصمیم‌گیری، فرهنگی، اجتماعی را به نحو بهتر و گسترده‌ای منعکس و در راه ارتقاء فرهنگی جوامع گامی موثر برداشت. تا بتوان اصل عدالت اجتماعی و روند دموکراسی را در توسعه جوامع برقرار نمود.

□ آیا خشونت در سینمای غرب بر آینده زنان آن جوامع تأثیر می‌گذارد؟

■ در مورد این سؤال باید گفته شود تا حد زیادی سینمای غرب بر عامل خشونت، زور و ارباب‌علیه زنان استوار می‌باشد. که البته تا حدودی بعضی از جوامع در غرب پی به این مسأله برده‌اند. به خصوص جامعه شناسان غربی و سازمان‌های زنان که به نحوی با مسائل و مشکلات زنان خود ارتباط پیدا کرده‌اند و گاه‌گاهی در سینماها و گردهمائی‌های مختلف به این مسئله اشاره می‌کنند که حضور نامناسب زنان در رسانه‌های جمعی با مشکلات عدیده‌ای را برای زنان فراهم نموده است. به نظر من اگر با این گونه مسائل به طور جدی برخورد نگردد و جلوگیری نشود زنان دچار مشکلات بیشتری خواهند شد و بیشترین لطمه به بنیان خانواده وارد خواهد آمد و همچنین سبب عدم امنیت زنان در محل کار و محافل عمومی خواهد شد.

□ سینمای ما به شکلی افراطی به منزله سازی چهره زن نظر دارد. تصور نمی‌کنید که این گرایش، به دعوت زنان به دوری از مسائل اجتماعی بیانجامد؟

■ همانطور که در سؤالات قبلی هم اشاره کردم، باید در سینما تغییراتی اساسی و بنیانی جهت نقش زن در جامعه ایجاد گردد. باید نقش‌هایی برای زنان در سینما ایجاد گردد که کمک کند تا زنان ما به این باور برسند که آنها نیز می‌توانند نقشی فعال و مثبت در فعالیت‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی کشور داشته باشند.

□ چه سازمانی می‌تواند در تشویق و هدایت فیلمسازان به نمایش چهره‌ای صحیح از زن موثر واقع شود و آیا تشکل‌های زنان

• متأسفانه شیوع فئاتیسم خرافی، مانع دستیابی زنان به وضعیت به حق خود حتی در سطح خانواده شده است.

صاحب توانایی و اقتدار برای جهت بخشیدن به سینما هستند؟

■ نقش وسایل ارتباط جمعی که سینما نیز یکی از این وسایل است در حیات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی یک ملت بسیار بااهمیت می باشد. این نقش در وجوه مختلف تبلیغی و ترویجی آن همواره یکی از ابزارهای مهم حاکمیت های سیاسی به منظور جهت دادن به توجهات و تمایلات مردم می باشد.

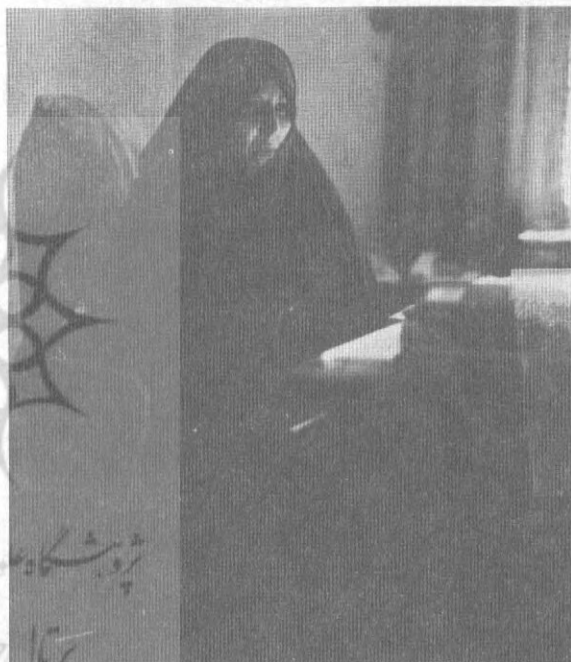
سینما در روند رشد اجتماعی و شکل دهی افکار عمومی به عنوان بستری برای پیشرفت فرهنگی و اجتماعی نقش بسیار مهمی دارد و جایگاه آن در زمان معاصر که عصر ارتباطات نام گرفته و تشریح ابعاد نقشی که سینما می تواند در چارچوب دفاع از حقوق زنان و معرفی جایگاه زن در اجتماع و ارائه سیمای مطلوب و مناسب از زن، از ضروریات دنیای کنونی است. به اعتقاد ما هدف نهائی توسعه انسانی، تکامل و تعالی انسان ها می باشد که سینما رسیدن به این هدف را امکان پذیر می سازد. به شرطی که در آن به ارزش ها و کرامت های انسانی اهمیت داده شود و در جهت بازگو کردن آنان برآید.

پس از انقلاب اسلامی، سینمای ایران تا حدی این جنبه را رعایت نموده است ولی ذکر این نکته ضروری است که سینمای ایران در جهت معرفی نقش واقعی زنان ایران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و فعالیتهای سازنده او در خانواده و اجتماع چندان مثبت عمل نکرده است.

در مورد اینکه تشکل های زنان صاحب چنین توانایی و اقتداری برای جهت دادن به سینما هستند باید گفت که این امکان برای این تشکل ها وجود دارد و توان چنین کاری را نیز دارند ولی متأسفانه تاکنون اقدامات ارزنده ای را در این خصوص انجام نداده اند.

به نظر اینجانب اگر تشکل های مورد اشاره به این مورد بپردازند، کار بزرگی خواهد بود. زیرا همانطور که قبلاً هم نیز گفتم نقش سینما در حیات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی یک ملت بسیار بااهمیت می باشد و می تواند تغییرات اساسی در فرهنگ کشور ایجاد کند، به شرط آنکه جهت و سمت و سوئی براساس فطرت انسان داشته باشد.

□ جای خوشوقتی است که اولین هم اندیشی بین المللی حضور زنان در سینمای معاصر جهان در ایران انجام می شود. نخستین

جرقه های این هم اندیشی توسط چه کسی زده شد و برای ما توضیح دهید که همکاری با یونسکو چگونه بوده است؟ ضرورت برگزاری آن چیست و چه اهدافی را دنبال می کند؟

■ در مدت بیست سال گذشته جهان شاهد تحولات عظیمی در زمینه ارتباطات بوده است. با پیشرفتهایی که در تکنولوژی رایانه و وسایل ارتباطی به وقوع پیوسته است دسترسی به اطلاعات همچنان افزایش می یابد و فرصت های جدیدی جهت مشارکت زنان در ارتباطات و رسانه های گروهی از جمله سینما، جهت ارائه اطلاعات درباره زنان را پدید آورده است. با این همه شبکه های جهانی، ارتباطات را در این جهت به کار گرفته اند که تصاویری کلیشه ای و مخالف فطرت و طبیعت را برای مقاصد محدود بازرگانی و مصرف گرایی به نمایش گذارند. نمایش مستمر تصاویر منفی و خفت انگیز زنان در سینما باید تغییر یابد. زیرا سینمای خشونت آمیز، خفت انگیز و تصویر وقیح نگارانه زنان اثری منفی به جای می گذارد. اگر رسانه ها به خصوص سینما به ارائه تصاویر زنان و مردان به گونه ای غیر کلیشه ای متوازن با احترام به حیثیت و ارزش شخص انسان پردازند از توان بالقوه عظیمی در ارتقای پیشرفت زنان برخوردار خواهند بود.

در انجمن همبستگی زنان تصمیم گرفته شد که سمیناری تحت عنوان حضور زن در سینمای معاصر برگزار گردد تا به بررسی چهره زن در سینمای جهان پردازد. با توجه به اینکه جمهوری اسلامی ایران در معرفی چهره واقعی زن در سینما تا حدی موفق بوده این امر می تواند الگویی برای جهانیان در این زمینه باشد.

از طرف انجمن همبستگی زنان به یونسکو پیشنهاد گردید و مورد قبول یونسکو نیز واقع شد. ولی بعد از مدتی به لحاظ مسائل سیاسی و عدم استقلال یونسکو از این مسائل، یونسکو بهانه هایی را جهت برگزاری آن اعلام نمود، ولی با توجه به اهدافی که انجمن همبستگی زنان دنبال می کرد به یونسکو اعلام نمود که به تنهایی این سمینار را برگزار خواهد نمود.

□ با توجه به اینکه فکر این هم اندیشی ظاهراً پس از اجلاس پکن شکل گرفته است و از آنجایی که هیئت ایرانی شرکت کننده در آن اجلاس از فعالیت گسترده ای برخوردار بوده است، آیا برگزاری این هم اندیشی در تهران با توجه به تجربیات و نتایج کسب شده توسط هیئت ایرانی صورت گرفته است و آیا اصلاً ارتباطی بینابین وجود دارد؟

■ البته اجلاس پکن هم می تواند در این مسئله دخیل باشد. با

توجه به اینکه انجمن همبستگی زنان یکی از فعال ترین انجمن های زنان ایران در پکن بود و به طور کامل سند پکن را بررسی و نقد کرده و همچنین نظرات خود را بصورت مکتوب در اجلاس پکن انتشار داده بود و با توجه به اینکه یکی از موضوعات نگران کننده زن و رسانه های گروهی در سند پکن می باشد، بنابراین می توان گفت که این اجلاس تأثیری در انتخاب موضوع سمینار نیز داشته است.

□ بنا به پیش بینی خودتان، کاربری این هم اندیشی را تا چه میزان می بینید؟

■ با توجه به استقبال از این هم اندیشی و ارسال مقالات تخصصی - تحقیقی به دبیرخانه سمینار، پیش بینی می کنیم که این هم اندیشی چه از نظر بحث و تبادل نظر و چه از نظر انعکاس آن به موقعیت خوبی خواهد رسید.

نام و نام خانوادگی: فاطمه هاشمی

تاریخ و محل تولد: ۱۳۳۹ رفسنجان

وضعیت تأهل و تعداد فرزندان: متأهل دو فرزند دختر و پسر

سابقه تحصیلی: لیسانس بیولوژی از دانشگاه شهید بهشتی و دانشجوی فوق لیسانس علوم سیاسی

سوابق شغلی: ایشان فعالیت خود را با عضویت در حزب جمهوری اسلامی آغاز نموده، سپس با اشتغال در دفتر مطالعات سیاسی وزارت خارجه و سازمان تبلیغات و آموزش و پرورش و دفتر امور زنان ریاست جمهوری به عنوان معاونت امور بین الملل ادامه داده و بعد اقدام به تشکیل انجمن همبستگی زنان نمود که یک سازمان غیردولتی زنان با اهداف معرفی زن مسلمان ایرانی و ایجاد ارتباط و تبادل نظر زنان است. تجربه مذکور در ارتباط با تشکلات مشابه زنان در کشورهای اسلامی و غیراسلامی در جهت بهبود فعالیت هایی را در زمینه کمک به قشر آسیب پذیر خصوصاً بیمارانی که دارای بیماری های مزمن هستند، دارند که در همین راستا در هیأت مدیره انجمن های حمایت از بیماران هموفیلی و تالاسمی فعالیت داشته اند. و با توجه به تجربه فعالیت ها در این انجمن ها ایشان با همکاری گروهی از پزشکان و مسئولان امور بهداشتی و دانشگاهی اقدام به تأسیس بنیاد امور بیماری های خاص نموده اند، که از اهداف اصلی این بنیاد انسجام برنامه ریزی و هماهنگی در خصوص فعالیت های حمایتی از بیماری های خاص در جهت بهبود وضعیت بیماران و خانواده های ایشان می باشد.

همچنین ایشان با توجه به تلاش های چند سال اخیر خود در زمینه ایجاد اتحاد بین فعالیت های سازمان های زنان مسلمان در سرتاسر جهان در آبان ماه امسال در اولین کنگره اتحادیه بین المللی سازمان های غیردولتی زنان مسلمان به دبیر کلی این اتحادیه انتخاب گردیدند و هم اکنون مشغول به کار می باشند.

شایان ذکر است که سمت دولتی ایشان ریاست اداره اجتماعی، بین المللی زنان و مشاور وزیر امور خارجه می باشد که فعالیت های فوق را در کنار شغل دولتی خود به عنوان کارهای عام المنفعه انجام می دهند.